

**עין משפט**
**נר מצוה**

גג א ב ג מיי פטיו מהל' טוען וטענע הלכס ד סמג עשין לה טוע"ע ח"מ סי' קלט סעיף ב וע"ש ובסרי קמו סעיף כד: גר ד מיי פ"א שם הל' ט ופ"א מהל' מכירה הל' טז סמג עשין לה לה טוע"ע ח"מ סי' קמט סעיף א וסי' קמז סעיף א: גר ד ח טוע"ע ח"מ סי' קי סעיף א: גר ד מיי פ"ד מהל' טוען וטענן הל' ה וע"י כהשגות ובני"מ ופ"א מהל' מכירה הל' יז סמג עשין פד לה טוע"ע ח"מ סי' קמט סעיף יד וסי' קלד סעיף א: גר ד מיי שם סמג ע"י טוע"ע ח"מ סי' קמט סעיף טו וסי' קלד שם:

#### רבינו גרשום

התם הלתי אית ליה דררא (דממונא) בכוה. דקודם מכירה הות ממוניה דהאי ובהו מכירה אדיך ואין ידוע ממונו של מי ילדה מש"ה יחלוקר: גזלן של (רבים). כלומר גזלן של שנים שעומדים במחלוקת ביניהם (ל כגון אלא שלא ניתן להשכרן טאע"פ שמשכב קרוי גזלן שאין ידוע של מי היתה שיחורבה לו:

**פיסקא** אמר ר' אבא אי דלי ליה. המפרער כלומר שטיע למחזיק להגביה לו על כתיפו (ז או שהשליק אחורו לבריתו צגא של פירות כמותה שדה שמערער עליה אע"פ שעדיין לא עמדה ברשותה ג' שנין חזקה אלא כיון שיש לו עדים שהגביה לו צגא דפריי אלאחר הוי חזקה דאם איתא דשלו היא כיון שאמר לו המחזיק הגבה לי היה לו למחות ולומר וזמלא שלי הוא הקרקע מה שי דבר בפירות שרי: אמר רב זבדי. אי דלי ליה צגא ושוב מערער על השרה דשלו הוא וטוען ואומר לפירות הורדתי ושיאת אריסי שיאת חצי הפירות שלו וזה שהגבהתי לו חלקי סתתיו להגביה נאמן לומר כן: הני מילי. ונאמן לומר כי כשלא חזקתי בתוך עדיין ג' שני חזקה אבל לאחר ג' [לאן] מאי היה ליה למיעבר. מה היה יכול למחות וא לא מצי לטליק קודם זמנא אם עשאי בתוך לי' שנים עדיין לא הגיע זמנו: אפ"ה סי' אביעי ליה למחוי. אע"ג דלא הוי עיקר מחאה דלא מצי לטימר פלוני גולגת הוא דאיתא ארעא דדיי דאז ברשותה אוכל והורידו לפירות מ"מ צריך למחות בפני עדים בתוך ג' ולומר הוו עדים שפלוגי (ושבדנ) [שאובכל] שדה שלי אני הורדתי לפירות לכך שנים יאי לא אמר הכי לא מוהימן למחות אחו ג': דאי לא תימא הכי. דצריך למחויי בתוך ג' ולהודיע לרבים שאינה שלו א"כ הני משכנתא דסורא דמשכן ליה לזה למלוה לליכול שיהו בנייתא עד זמן שישתלם ממנו בפירות שאיכל מן השרה: אלא איבעי ליה למחויי. בתוך ג'

א) נראה דל"ל שעומדים במחלוקת בתוך זמן: שלג יתכן להשכין וסי'. (ז או"י ז"ל או שגלה אחיו לנציו ורי ואפשר דכוונתו שגלה הלוקח אחיו על מיהא דלרעא וכמו שפי' הרשב"ם בשם הר"מ ז"ל

## לה:

## חזקת הבתים

## פרק שלישי

## בבא בתרא

**דררא דממונא**. פירוש דלל טענתייהו מהכא יש ספק לז"ד דהי מינייהו הוה הולד אס נולד קודם שמכר או אחר שמכר וכן בשור שנגח את הפרה ונמנא עוצרה בזדה (ב"ק דף מו.) בלא טענתם מסופקים ב"ד איך היה מעשה אס קודם שנגחה ילדה

או לאחר שנגחה וכן בשור רודף אחר שור אחר והזק (שם לה.) יש להסתפק אס בשורו הזק או אי בסלע לקה וכן בכל מקום דפליגי בצנן וסומכוס אכל הכא צוה אומר של אצומי שעל פי טענותיהן צא הספק אמרינן כל דאלים גבר: **אין** מוציאים אותה מידו. ואפילו כתבו הרשאה זה לזה הואיל ורשעים הם (י) אין נוקקים להם: **דתני** רבי חייא גזלן של רבים **לא** שמיא גזלן. שאין מוציין מידו ומיירי צוה אומר של אצומי ולא בגזל מחמשה בני אדם דהתם אמאי אין מוציין ורב אשי פליג אנהרדעי וסגר דרבי חייא לא להקל צא אלא להחמיר דלא סגי בהשגה אחת כמו לשאר גזלן עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד כרבי עקיבא בהגזל עטים (ב"ק דף קג:) ומיירי בגזל מחמשה<sup>א</sup> ובקונטרס פירש דמיירי בצנוני שמכר צמדה שאינה ישרה דאינו יודע למי גזל ולכן לא ניתן להשגון ואף על פי שיכול לעשות צו כרבי צבור כדאמרינן בפרק אין

**דלין** (פ"ה דף טג.) האי לאו השגה מעלייתא היא: **ואי** דאי צגא **דפירי** **לא**לתר הויא חזקה. וא"ת ולהימניה במיגו דאי צעי אמר לפירות הורדתי וי"ל דהוי מיגו במקום עדים

דאין סהדי כיון דדלי ליה צגא דפירי מודה שהיו הפירות שלו<sup>ב</sup> ועוד דאינו רוצה לטעון לפירות הורדתי אלא תוצע הקרקע והפירות:<sup>א</sup> **ואי** **לא**פירא אחתיה מאי הוה י"ה **לא**מעבר. אין לפרש דרב אשי סגר דלעולם נאמן לומר לפירות הורדתין דאס כן קשה לרב אשי מאי טעמא דרבנן דצעו שלג שנים מיום ליום דהא לדידיה ליכא למימר כדמפרש רבא צריש פרקין דעד שלג שנים מיוחדר איניש בצטריה טפי לא מודהר דהא לעולם כריך לשמרו מן יאמר לפירות הורדתי ועוד דאס כן היכי קאמר דאי לא תימנא הכי דאיבעי ליה למחויי אלא לא צעי למחויי דחוקתו אינה חזקה דיכול לומר לפירות הורדתי ומייתי ממשכנתא דסורא ומאי מייתי אדרבא אס כדברי רב אשי מו ליכא פסידא שיכול לומר לפירות הורדתיך ונראה לרשב"א דרב אשי לא צא להאמינו אחר ג' אס אומר לפירות הורדתין אלא שואל איזו תקנה יש לעשות מתחלה שלא יוכל לומר לאחר שלג שלי היא כשהורידו לפירות דסגר לא מהני מחאה אלא כשאמר פלניא גולגת הוא דקא אכיל לארעאי בגולגותא ויכיאל דאחמיה לפירות לא מצי למחויי הכי וכן פירש הקונטרס והשתא מייתי פשרי ממשכנתא דסורא דמהניא מחאה כי האי גוונא<sup>א</sup> [וע"י תוס' ב"מ דף ד"ה אמר ליה]:

הכי

**הורדתי**: א"ל **איבעי** [ניה] **למחוי**. בתוך שלג ולומר לעדים דעו לכם שלפירות הורדתי לכן וכך שנים וגוף הקרקע קנוי לי שאס אין לו שטר מכירה לזה המחזיק לא יוכל לטעון שטר היה לי ואזכר כי לא נוהרתי צו אחר שלג דמיון דמיחה צו צעל השדה היה לו להזהר בשטרו: דאי **לא** **סימא** **הני**. דמחאה לתאזין שמוחה על הקרקע ומודי בפירות לאו מחאה היא אלא כדאמרינן לקמן [לח:] פלניא גולגת הוא דקאכיל ארעא ידיי בגולגותא למחר תצענא ליה צדינא: **אס** **כן** **האי** **משכנתא** **דסורא** **כו'**. ותקנתא דרבנן הויא הך משכנתא משום דהמלוה לחצירו על שדהו אסור לאכול הפירות משום ריית אכל צנכיתא מותר כעין משכנתא דסורא שמולה עשרה מנה על שדהו ולסוף עשר שנים חוזר הקרקע לצעלים בחנם ונמנא קונה פירות של כל שנה צמנה ואין כאלן **לד** ריית ואע"פ ששנין הפירות כפלים שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד שמקבל פירות של כל שנה צמנה ואפילו צשגת שדפון שלא יהו שוין פירות השנה דינר: **אי** **כיצע**. טועמן המלוה ואמר לאחר שלג לקוחה היא צידי הכי נמי דמהימן ולא יוכל זה לטעון לפירות הורדתי ומחאה נמי לא תועיל לו: **דאי** **ציב**. לזה לידי הפסד צתמיה: **אלא** **איבעי** **ליה** **למחוי**. בתוך כל שלג ומהניא ליה מחאה ומדלא מיחה הפסיד: **הכא** **נמי**. אס איתא דלפירא אחמיה איבעי ליה למחוי בתוך שלג קודם שיחזיק: **ישראל** **הנא** **מחמת** **עכו"ם** **הרי** **הוא** **כעכו"ם**. שדה שהכל יודעין שהימה של ישראל ואכלה עכו"ם שלג שנים או יותר וטוען שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואכלה גס הוא אחר העכו"ם שני חזקה או יותר לא הוי חזקה אלא אחי מריה דארעא ומפיק ליה מידיה דישראל וישראל ליזיל וליתעב לעכו"ם דזנן מיניה דאיזו הוא דאפסיד אנפשיה דלא הוה ליה למוזן ארעא דישראל מעכו"ם עד דלימא ליה הב לי שטר דוציני דוצנתא לה מישראל דיןן חזקה לית ליה לעכו"ם ולא כל מאן דאחי מחמתיה דקתם עכו"ם גולגים הס וישראל ירא למחות והלכן לא תקנו צהם חזקה כדאמרינן לקמן בשמעמין [לו.] הני דבי ריש גלותא לא מחזיקי משום האי טעמא גופיה שיראים אנו למחות וישראל זה הבא מחמת עכו"ם אע"פ שהחזיק אין חזקתו כלום וחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא טוען העכו"ם מכרה לי אכל איני יודע היאך צאה לידי העכו"ם שיכול למכרה. אכל אי טען ישראל ואמר יהב לי ההוא עכו"ם שטר וציני דוצנה מינך וראיתי צו שלקחה ממך מהימן דדמי למאן דאי"ל קמי ידיי וצנה ההוא עכו"ם מינך דמסקי' לקמן דמהימן מיגו דאי צעי א"ל מינך וצנתה ואכלתה שני חזקה. ודוקא צא מחמת עכו"ם דאיזו צא מחמת ישראל אע"פ שלא דר צה אלא יוס אחד אותו שמכרה לזה וזה החזיק שלג שנים חזקתו חזקה כדאמר' לקמן (דף מא:) גבי ההוא דדר בקשמא צעלייתא ארבע שנין: לדידי

## חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

**אס** **צא** **אחד** **מן** **השוק** **והחזיק** **צה**. בהך קרקע דלמר רב נחמן [לד:] כל דאלים גבר וצא זה השלישי וחטפה מהשנים אלו הטוענין של אצותי: **אין** **מוציין** **אופה**. בז"ד מידו של זה השלישי ואע"ג דלא טעינ מידו דשמא גס לז' הראשונים אין להם חלק צה: **דסני** **רבי** **חייא** **גזלן**

**של** **רבים** **כו'**. וסברי נהרדעי דבגזלן כי האי מיירי שגזל משנים החלוקים בדבר זה אומר שלי הוא וזה אומר שלי: **לאו** **שמיא** **גזלן**. לכופו צדיינים להוציא מידו מה שגזל: **רב** **אשי** **אמר** **לעולם** **גזלן** **של** **רבים** **שמיא** **גזלן**. הואיל ולא טעין מידו ומוציאים מידו ומעמידין אותה בפני שנים הראשונים שיש להם טענת אצות: **ומאי** **לא** **שמיא** **גזלן**. דקאמר רבי חייא לא להקל עליו צא בפטרו מלשגס אלא להחמיר עליו ולומר דלא ניתן להשגון לא (א) מיכפר בהשגה דאינו יודע למי ישיצ דמאחר שצא לידו כריך להשיצ לצעלים ולא להוציאה מתחת ידו ולהפקירה לשנים הראשונים וכל מאן דאלים (י) גבר כדפסקינן לעיל ואי תפסינן לא מפקינן [לד:] כל שכן זה צבתורת גזל צא לידו והוא כריך להוציאה מתחת ידו ואינו יודע למי ישיצ והכי נמי אמרינן בהמוכר את הספינה (לקמן דף פח:) א"ר לוי קשה עושנן של מדות מעושנן של עריות ומפרש התם אפשר בתשוצה והכא לא אפשר בתשוצה דהמוכר צמדה (ט) וגזל לרבים שאינו יודע למי ישיצ ואליצא דרב אשי איירי נמי ר' חייא במוכר צמדה שאינה ישרה לרבים. כן נראה צונו שיעור זו: **אי** **דלי** **לנה** **דפירי** **לאלתר** **הוי** **חזקה**. אס יש עדים שהגביה המערער צגא דפירי מקרקע זו על כתפיו של זה המחזיק שטוען לקוחה היא בידי מאחר שסייע לו להוליך הפירות לצימו שז אין יכול לטעון ולומר לא מכרתיה לו שלא היה לו לסייעו בלקיטת הפירות אלא היה לו למחות ומדסייע לו הפסיד וכמודה שמכר לו דמי. ור' חננאל פירש אי איכא סהדי דיהב ליה לוקח למריה ארעא צגא דפירי דוורן להוליכה לצימו נמצדר שאכילת הפירות של לוקח ומדעיה יהב ליה למוכר ואין נראה צעיי: **אמר** **רב** **זבדי** **אי** **טעינ**. המערער צתר דדלי ליה ללוקח צגא דפירי לפירות הורדתי כדן אריס למחאה ושליש ולרביע וחלקו הוא דדלי ליה נאמן כלומר לא הפסיד צמאי דדלי ליה: **והני** **מילי**. דנאמן: **צמוך** **שלג**. דאס איתא דוצנה מיניה אמאי לא מיוחדר בשטריה: **אכל** **לאחר** **שלג**. אי טעינ לפירות הורדתי אינו נאמן ואע"ג דלא דלי ליה צגא דפירי דעד תלת שנין מיוחדר אינש בשטריה טפי לא מיוחדר והוה ליה לזה למחות צמוך שלג כדמפרש ואזיל: **אי** **לפירא** **אחמיה**. כי משכנתא דסורא לעשר שנים או לעששרים: **מאי** **הוה** **ליה**. לצעל השדה למעבד נמנא שכל המוריד את חצירו לפירות של שלג שנים או יותר יפסיד קרקע שלו הואיל ולא יחא נאמן לאחר שלג לטעון לפירות

הורדתי: א"ל **איבעי** [ניה] **למחוי**. בתוך שלג ולומר לעדים דעו לכם שלפירות הורדתי לכן וכך שנים וגוף הקרקע קנוי לי שאס אין לו שטר מכירה לזה המחזיק לא יוכל לטעון שטר היה לי ואזכר כי לא נוהרתי צו אחר שלג דמיון דמיחה צו צעל השדה היה לו להזהר בשטרו: דאי **לא** **סימא** **הני**. דמחאה לתאזין שמוחה על הקרקע ומודי בפירות לאו מחאה היא אלא כדאמרינן לקמן [לח:] פלניא גולגת הוא דקאכיל ארעא ידיי בגולגותא למחר תצענא ליה צדינא: **אס** **כן** **האי** **משכנתא** **דסורא** **כו'**. ותקנתא דרבנן הויא הך משכנתא משום דהמלוה לחצירו על שדהו אסור לאכול הפירות משום ריית אכל צנכיתא מותר כעין משכנתא דסורא שמולה עשרה מנה על שדהו ולסוף עשר שנים חוזר הקרקע לצעלים בחנם ונמנא קונה פירות של כל שנה צמנה ואין כאלן **לד** ריית ואע"פ ששנין הפירות כפלים שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד שמקבל פירות של כל שנה צמנה ואפילו צשגת שדפון שלא יהו שוין פירות השנה דינר: **אי** **כיצע**. טועמן המלוה ואמר לאחר שלג לקוחה היא צידי הכי נמי דמהימן ולא יוכל זה לטעון לפירות הורדתי ומחאה נמי לא תועיל לו: **דאי** **ציב**. לזה לידי הפסד צתמיה: **אלא** **איבעי** **ליה** **למחוי**. בתוך כל שלג ומהניא ליה מחאה ומדלא מיחה הפסיד: **הכא** **נמי**. אס איתא דלפירא אחמיה איבעי ליה למחוי בתוך שלג קודם שיחזיק: **ישראל** **הנא** **מחמת** **עכו"ם** **הרי** **הוא** **כעכו"ם**. שדה שהכל יודעין שהימה של ישראל ואכלה עכו"ם שלג שנים או יותר וטוען שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואכלה גס הוא אחר העכו"ם שני חזקה או יותר לא הוי חזקה אלא אחי מריה דארעא ומפיק ליה מידיה דישראל וישראל ליזיל וליתעב לעכו"ם דזנן מיניה דאיזו הוא דאפסיד אנפשיה דלא הוה ליה למוזן ארעא דישראל מעכו"ם עד דלימא ליה הב לי שטר דוציני דוצנתא לה מישראל דיןן חזקה לית ליה לעכו"ם ולא כל מאן דאחי מחמתיה דקתם עכו"ם גולגים הס וישראל ירא למחות והלכן לא תקנו צהם חזקה כדאמרינן לקמן בשמעמין [לו.] הני דבי ריש גלותא לא מחזיקי משום האי טעמא גופיה שיראים אנו למחות וישראל זה הבא מחמת עכו"ם אע"פ שהחזיק אין חזקתו כלום וחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא טוען העכו"ם מכרה לי אכל איני יודע היאך צאה לידי העכו"ם שיכול למכרה. אכל אי טען ישראל ואמר יהב לי ההוא עכו"ם שטר וציני דוצנה מינך וראיתי צו שלקחה ממך מהימן דדמי למאן דאי"ל קמי ידיי וצנה ההוא עכו"ם מינך דמסקי' לקמן דמהימן מיגו דאי צעי א"ל מינך וצנתה ואכלתה שני חזקה. ודוקא צא מחמת עכו"ם דאיזו צא מחמת ישראל אע"פ שלא דר צה אלא יוס אחד אותו שמכרה לזה וזה החזיק שלג שנים חזקתו חזקה כדאמר' לקמן (דף מא:) גבי ההוא דדר בקשמא צעלייתא ארבע שנין: לדידי

#### מסורת הש"ס

א) [לקמן לה:] ב"מ סו' קי.

#### הגהות הב"ח

א) גבי' אמרי נהרדעי ואם:
ב) שם הכי נמי דמהימן ובי תימא דבי נמי מתקני כגון מידו דלמי ציה:
ג) רשב"ם ד"ה ומאי לא וכו' לא מיתבכפר בהשגה וכו' להשיב לבעלים.
ד) ר"ז דמי ממש להא דחטני חיוב על הללויות היכא דעשה עליו גזל ולא ילא כמאי שמחזירו למיטוק לקמן דף פ"ח ע"א:
ה) בא"ד וכל מאן דאלים משגיחה גברי:
ו) בא"ד והמוכר צמדה און לרבים אינו יודע:
ז) תוס' ד"ה אין מוציאים וכו' ורשעים הם.
ח) ר"ז וכן נראה לפרש לקמן צ"י מי שמת צ"י רובל מתקנס אמון בדף קמ"ז.

#### מוסף רש"י

במשלם שניא אליו תיפוק ארעא דא בלא כסף. דלא מיחוי כהלאה אלא בלוקח הימנו פירות השנים האלו צמעות הללו (ב"מ סו.)

#### מוסף תוספות

א. [פירוש] גזל אחד מחמשה בני אדם. דצריך לשלם לכל אחד, [דן]ברשות אחד מהם תפס ולשם יחודי, אבל [נכא] אם רצה מוציאו מרשותו, [ונכל דאלים גברן] רמזין ודלא כרשב"ם.
ב. ומכאן אני אומר לאלא אמרינן מינו גדר חזקת שלש שנים וכו', נגד חזקת שלש שנים וכו', כדאמרינן ברלי ליה. שיעמיק בשם שיעל"ל.
ג. [ו]ןכל וכו' [ו]ןשמיו מועיל לו למקצת טענתו ולא לכל טענתו לא אמרינן ביה מינו.
ס. ד. דאע"פ שאינו מוחה אלא לתצאין מחאתו מחאה. רש"י.

#### רבינו גרשום (המשך)

להודיע לרבים משכנתא הויא בירו הי"צ במוריד בחיורו לשהור לפירות בני למחוי: ישראל הבא מחמת עכו"ם כעכו"ם. כגון שקנאה מן העכו"ם ג' שנים אפ"י חזקה מה עכו"ם אין לו חזקה מן ישראל אם קנה ממנו קרקע אא"כ יש לו שטר מכירה עליה לפי שבדיניהן אין חזקה בשנים אצל ישראל הבא מחמת עכו"ם נמי אין לו חזקה אא"כ יש לו אותו שטר שמכרה ישראל לעכו"ם ואע"פ שיש לו עדים לישראל שעמד בה עכו"ם אין חזקתו חזקה מה שאין כן בישראל שאם קנה ישראל קרקע מחבירו ישראל ועמד בה שני חזקה ובא אחר ורערע עליה ואמר זה מישראל פלוני קניתיא אם יש לו עדים שעמד בה אותו ישראל אפי' יום אחד חזקתו חזקה: אמר רבא אי אתי ישראל ואמר. לדידי אמר אותו עכו"ם שמכרה לזה דההוא עכו"ם גופיה קנאה מישראל מהימן: